

УДК 351.88:614.2

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2025.2.13>

РОЛЬ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В РЕФОРМУВАННІ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Палагнюк К. В. – кандидат медичних наук, магістр публічного управління
та адміністрування
ORCID: 0009-0005-8020-0866

Стаття присвячена розкриттю ролі антикорупційної політики в процесі реформування сфери охорони здоров'я та висвітлює комплекс чинників, що впливають на ефективність реалізації відповідних заходів. Автор наголошує, що корупція в медичній галузі є однією з найголовніших перешкод для підвищення якості та доступності послуг, оскільки вона призводить до неефективного використання бюджетних коштів, підриває довіру громадян і ускладнює впровадження системних перетворень. Важливою складовою протидії зловживанням у медичній сфері є чітке законодавче регулювання, запровадження прозорих механізмів закупівель, впровадження електронних систем моніторингу й аудитів фінансових потоків, а також організація відкритого доступу до публічних даних щодо діяльності лікувальних закладів.

У дослідженні наводяться приклади міжнародних стандартів, що доводять нагальну потребу скоординованої взаємодії урядових структур, професійних асоціацій та об'єднань пацієнтів з метою своєчасного виявлення та усунення корупційних ризиків. Особлива увага приділяється ролі державних антикорупційних органів та незалежних громадських організацій у забезпеченні дієвого контролю за реалізацією реформ, а також детально розкривається вплив медичної освіти та формування етичних стандартів поведінки на профілактику правопорушень серед персоналу.

Таким чином, у статті обґрунтовується стратегічне значення антикорупційних заходів для підвищення ефективності реформ у медичній галузі, підвищення рівня довіри пацієнтів та покращення загальної якості життя населення. Представлена аргументація, що оптимальним вектором розвитку системи охорони здоров'я є поєднання комплексних організаційних змін, активного залучення громадськості та застосування інноваційних технологій з метою посилення підзвітності й професіоналізму. Такий підхід забезпечує стабільний ефект і формує умови для появи нових управлінських та фінансових моделей, які відповідають сучасним глобальним викликам та задовольняють потреби пацієнтів.

Ключові слова: антикорупційна політика, охорона здоров'я, реформування, прозорість, підзвітність, державне управління, корупційні ризики, доступність медичних послуг, електронна система, професійна етика.

Palahniuk K. V. The role of anti-corruption policy in healthcare reform

The article is devoted to revealing the role of anti-corruption policy in the process of reforming the healthcare sector and highlights a set of factors that influence the effectiveness of the implementation of relevant measures. The author emphasizes that corruption in the medical sector is one of the main obstacles to improving the quality and accessibility of services, as it leads to inefficient use of budget funds, undermines public trust and complicates the implementation of systemic transformations. An important component of combating abuse in the medical sector is clear legislative regulation, the introduction of transparent procurement mechanisms, the implementation of electronic systems for monitoring and auditing financial flows, as well as the organization of open access to public data on the activities of medical institutions.

The study provides examples of international standards that prove the urgent need for coordinated interaction between government structures, professional associations and patient associations in order to timely identify and eliminate corruption risks. Particular attention is paid to the role of state anti-corruption bodies and independent public organizations in ensuring effective control over the implementation of reforms, and the impact of medical education and the formation of ethical standards of behavior on the prevention of offenses among personnel is also revealed in detail.

Thus, the article substantiates the strategic importance of anti-corruption measures for increasing the effectiveness of reforms in the medical sector, increasing the level of patient trust and improving the overall quality of life of the population. The argument is presented that the

optimal vector for the development of the health care system is a combination of comprehensive organizational changes, active public involvement and the use of innovative technologies to enhance accountability and professionalism. This approach provides a sustainable effect and creates conditions for the emergence of new management and financial models that meet modern global challenges and meet the needs of patients.

Key words: *anti-corruption policy, health care, reform, transparency, accountability, public administration, corruption risks, accessibility of medical services, electronic system, professional ethics.*

Постановка проблеми. Корупція у публічному управлінні у сфері охорони здоров'я є одним із найгостріших викликів, що стоять на заваді ефективному функціонуванню системи медичних послуг. Вона проявляється у вигляді зловживань владою, нецільового використання бюджетних коштів тощо. Такі дії не лише підривають довіру громадян до державних інституцій, а й суттєво обмежують доступ населення до якісних медичних послуг. Зрештою, нестача прозорості та підзвітності призводить до порушення прав пацієнтів і створює додаткові перешкоди для проведення ефективних реформ у медичній галузі.

Особливо небезпечною корупція стає в умовах, коли система охорони здоров'я перебуває у процесі перетворень і намагається впровадити нові підходи до фінансування та управління. У такому контексті ризики неефективного розподілу коштів, прийняття рішень в інтересах окремих груп чи осіб і відсутності механізмів контролю лише зростають. Тому впровадження антикорупційної політики та розробка дієвих механізмів її реалізації є ключовими передумовами успішного реформування сфери охорони здоров'я, що має на меті підвищити її ефективність, прозорість та доступність для всіх верств населення.

Метою статті є висвітлити важливість антикорупційної політики у контексті реформування сфери охорони здоров'я, розкрити основні чинники, що впливають на виникнення корупційних проявів у медичній галузі, а також запропонувати дієві шляхи мінімізації корупційних ризиків, що сприятиме підвищенню ефективності та прозорості медичних послуг.

Виклад основного матеріалу. У контексті реформування сфери охорони здоров'я питання антикорупційної політики посідає одне з центральних місць, оскільки воно безпосередньо впливає на якість та доступність медичних послуг. Надійним правовим підґрунтям для запровадження ефективних антикорупційних заходів в публічному управлінні сферою охорони здоров'я є Закон України «Про запобігання корупції» [1]. Саме цей закон закладає основу для формування нової парадигми, що формує систему контролю за дотриманням етичних і правових норм у відносинах між державними інституціями та медичними працівниками, передбачаючи суворі санкції за корупційні правопорушення.

Високий рівень корупції зумовлює нераціональне використання ресурсів, що ускладнює реалізацію реформ, спрямованих на оновлення системи фінансування та управління. Важливо враховувати рекомендації, викладені у Стратегії державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки [2], де передбачено низку інструментів для підсилення прозорості державних процесів, у тому числі й у галузі охорони здоров'я. Документ закладає принципи відкритості при розробленні нормативно-правових актів, розвитку електронних сервісів і створенні механізмів постійного громадського моніторингу, що дає змогу системно виявляти та усувати корупційні ризики.

Водночас чимало негативних практик у вигляді хабарів, невинуватених платних послуг, порушень при закупівлях медичного обладнання або фармацевтичних

препаратів створюють додаткові труднощі для пацієнтів і завдають значної шкоди суспільним інтересам.

Успішна боротьба з корупцією в медичній сфері має комплексний характер і ґрунтується на принципах прозорості, підзвітності й відкритості. Першим кроком є детальний аналіз існуючих правових механізмів, спрямованих на регулювання медичної діяльності та забезпечення контролю за фінансовими потоками. На практиці це передбачає реальний моніторинг процесів закупівлі лікарських засобів, впровадження інформаційних систем для відстеження руху коштів і встановлення чітких процедур звітування. Особливої уваги набуває Закон України «Про публічні закупівлі» [3], який регламентує процедури проведення тендерів і закупівель, зокрема медичного обладнання та препаратів. Установлення прозорих тендерних правил та електронних торгів знижує ймовірність лобіювання інтересів окремих учасників ринку, адже процес відбору пропозицій і укладання угод відбувається за чіткими критеріями та з публічним оприлюдненням результатів. Важливо, щоб органи державної влади, які відповідають за охорону здоров'я, мали достатні повноваження та ресурси для перевірок, водночас забезпечуючи ефективну взаємодію з правоохоронними органами та громадськістю.

Відповідальна та прозора система управління закладами охорони здоров'я – це ще один ключовий аспект антикорупційної політики. Публічне оприлюднення інформації про доходи і витрати лікарень, про критерії призначення керівних посад та розподілу бюджетних коштів стимулює викорінювання тінювих схем і зловживань. Створення незалежних наглядових і громадських рад, що відстежують дотримання етичних норм та ефективність використання ресурсів, підсилює почуття відповідальності серед лікарів, управлінців і пацієнтів. Водночас, розвиток відкритих каналів для подання скарг і повідомлень про корупцію заохочує свідоме громадянське суспільство активно долучатися до процесу контролю. Важливою складовою протидії корупції в медичній галузі залишається контроль за дотриманням професійної етики, для чого передбачено Нормативно-правові акти Міністерства охорони здоров'я України, зокрема наказ МОЗ № 592 від 21 серпня 2021 року [4], що встановлює стандарти етичної поведінки медичних працівників. Поширення чітких етичних норм та практик дисциплінує персонал і знижує ризики незаконних винагород чи конфлікту інтересів.

У контексті реформування системи медичного страхування впровадження прозорих правил фінансування та розподілу коштів має вирішальне значення для подолання корупційних проявів. Важливо, щоб механізми розподілу ресурсів спиралися на чітку методіку, яка враховує об'єктивні показники захворюваності, статистику використання медичних послуг та поточну матеріально-технічну базу закладів. Прозоре оприлюднення бюджетів і витрат допомагає унеможливити приховане лобіювання та забезпечити добросовісне прийняття управлінських рішень. Запровадження системи електронних медичних записів та відкритих реєстрів відбувається у відповідності до Концепції розвитку електронної охорони здоров'я в Україні [5], затвердженої Кабінетом Міністрів. Ця концепція забезпечує нормативну базу для оцифрування процесів обліку пацієнтів, призначень та виписування ліків, що робить медичний ланцюг прозорим і суттєво ускладнює реалізацію схем із незаконним використанням бюджетних коштів.

Для зменшення корупції в процесі закупівель особливо дієвим інструментом стають електронні платформи, що роблять торги доступними та відкритими для всіх зацікавлених учасників. Певну роль у зміцненні підзвітності відіграє і Закон України «Про доступ до публічної інформації» [6], завдяки якому громадяни та

журналісти можуть отримувати дані про діяльність медичних закладів, рішення органів влади та витрати бюджетних коштів. Така відкритість формує механізм суспільного контролю, коли будь-яка підозра щодо корупційних зловживань може бути швидко перевірена та винесена на розгляд компетентних органів. Застосування цифрових технологій сприяє максимальній автоматизації процесів, мінімізує “людський фактор” і відповідно зменшує простір для незаконних оборотів. Запровадження електронних реєстрів пацієнтів, контроль за наданням медичних послуг та випискою препаратів робить процес лікування більш прозорим і дає змогу виявляти порушення на ранній стадії.

Результативність антикорупційних заходів безпосередньо залежить від рівня професійності та етичної підготовки медичних працівників. Можливість проходження спеціальних тренінгів з антикорупційної діяльності, формування культури доброчесності та відповідальності в колективах, розробка чітких етичних стандартів поведінки – усе це знижує ймовірність підкупу чи професійної недбалості. Слід також враховувати роль профільних міжнародних рекомендацій, зокрема звітів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) «Strategies to Combat Corruption in the Health Sector» [7]. Цей документ містить приклади кращих практик різних країн, які можуть бути адаптовані до вітчизняних умов із метою посилення прозорості медичних послуг, залучення громадськості та посилення відповідальності керівництва лікувальних установ. Підтримка з боку громадськості та засобів масової інформації значно посилює ефективність внутрішнього контролю, оскільки відкритість і публічний розголос порушень додають системі додатковий рівень захисту.

Формування дієвої антикорупційної політики в медичній галузі є складним процесом, який вимагає консолідованих зусиль влади, професійної спільноти та громадського сектору. Посилення антикорупційних заходів має узгоджуватися з положеннями Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [8], що впроваджує принцип «гроші ходять за пацієнтом». Завдяки цьому вдається скоротити кількість тіньових схем, оскільки кошти виділяються відповідно до фактично наданих послуг, а не через застарілі фінансові механізми, які могли сприяти нецільовому використанню бюджетів. Синергія різних інституцій та активна участь суспільства здатні створити умови, за яких корупція перестане бути перешкодою для ефективного реформування охорони здоров'я. Зрештою, результатом впровадження виваженої антикорупційної політики стане вдосконалена система, що забезпечує прозорість прийняття рішень, високу якість медичних послуг і рівний доступ до лікування для всіх верств населення.

Належне законодавче регулювання є одним із фундаментальних чинників успішної протидії корупції у медичній сфері. Значну роль у попередженні корупції відіграє стале фінансування правоохоронних органів і антикорупційних структур, про що йдеться у Пояснювальній записці до проекту Закону України «Про Державний бюджет України» на поточний рік [9]. У документі наголошується, що недостатні ресурси для проведення розслідувань і перевірок призводять до ускладнення боротьби з корупцією, зокрема у сфері охорони здоров'я, де фінансові потоки є доволі масштабними. Ідеться про створення комплексної правової бази, яка б чітко визначала відповідальність усіх суб'єктів надання медичних послуг та встановлювала суворі санкції за порушення. Важливо, щоб законодавство враховувало специфіку медичної практики, включаючи питання конфлікту інтересів під час призначення ліків чи лікувальних процедур, прозорих процедур

кадрового відбору та управління державними медичними установами. Поєднання формальних норм із дієвими механізмами контролю забезпечує підґрунтя для побудови доброчесного середовища, де зловживання владою та шахрайські схеми стають практично неможливими.

Міжнародний досвід свідчить про те, що найефективніші антикорупційні реформи у сфері охорони здоров'я реалізуються за умови взаємодії урядових структур, професійних асоціацій, правозахисних організацій та громадськості. Залучення неурядових організацій до моніторингу якості медичних послуг і прозорості витрачання бюджетних коштів сприяє формуванню прозорої екосистеми і дає можливість швидше виявляти зловживання. Окрім того, реформи, що стосуються заробітної плати медичних працівників та забезпечення належних робочих умов, допомагають знизити ризик виникнення побутової корупції, оскільки зменшується мотивація працівників вдаватися до тіньових обороток задля додаткового заробітку.

Інституційна зрілість є наступним визначальним фактором успішного реформування. Не менш важливим є проведення незалежних аудитів, які базуються на методичних рекомендаціях Рахункової палати України [10]. Це дає змогу об'єктивно оцінювати ефективність витрачання бюджетних коштів у медичній галузі та виявляти факти зловживань або нецільового використання ресурсів. За умов систематичного впровадження аудитів антикорупційна політика стає більш доказовою і здатною забезпечити якісні зрушення в організації медичних послуг. Добре структуровані органи управління охорони здоров'я та незалежні антикорупційні інституції мають гарантувати об'єктивне розслідування виявлених зловживань і притягнення винних до відповідальності. Це потребує належного фінансування, кадрового забезпечення та ухвалення регламентів, що регулюватимуть взаємодію різних гілок влади і закладів, відповідальних за медичну допомогу. Лише за таких умов антикорупційні органи можуть ефективно виконувати свою роль, а розбудова культури доброчесності серед чиновників і медичних працівників стає органічною частиною системи.

Окрему увагу слід приділити профілактичним заходам, спрямованим на формування у суспільстві негативного ставлення до будь-яких проявів корупції. Освітні програми для студентів медичних вишів та працівників галузі мають висвітлювати етичні аспекти професії та формувати розуміння правових наслідків корупційних правопорушень. Співпраця із засобами масової інформації дозволяє поширювати успішні приклади викриття та покарання корупціонерів, тим самим посилюючи превентивний ефект і виховуючи відповідальне ставлення до професійних обов'язків.

Прозорість та рівність доступу до медичних послуг є кінцевою метою реформ, і щоб досягти цього, слід невідпинно рухатися у напрямку системних змін. Антикорупційні ініціативи, що спираються на запровадження електронних сервісів, відкриті дані й чіткі критерії фінансування, дають змогу отримати відчутні результати навіть у короткостроковій перспективі. Розширення цієї практики, систематичне навчання фахівців, регулярні аудити та обмін передовим досвідом між регіонами зміцнюють довіру населення до державної політики у сфері охорони здоров'я та стимулюють подальше удосконалення всієї медичної галузі.

Успішна реалізація антикорупційної політики потребує поступовості та чіткого визначення пріоритетів. На початковому етапі реформи важливо зосередитися на найбільш вразливих напрямках, серед яких варто відзначити механізми державних закупівель, призначення керівників закладів охорони здоров'я,

формування тарифів на медичні послуги та процеси, пов'язані з ліцензуванням і акредитацією. Важливим кроком є впровадження обов'язкового електронного документообігу, що мінімізує кількість посередницьких ланок і ускладнює можливість приховування чи фальсифікації даних. У процесі стабілізації цих напрямів доцільно переходити до більш складних реформ, зокрема впровадження медичного страхування й оптимізації механізмів розподілу бюджетних коштів на надання послуг.

Окремого розгляду заслуговує роль технологічних інновацій, що стрімко змінюють характер управлінських рішень у галузі. Запровадження електронних реєстрів лікарських засобів, цифрових платформ для спілкування пацієнтів із лікарями та віддаленого моніторингу стану здоров'я сприяють формуванню прозорого середовища, де значно складніше приховати нецільове використання ресурсів. Важливою складовою стає "відкрита статистика", коли дані щодо розподілу державного фінансування, витрат на обладнання й медичні препарати доступні для будь-якого зацікавленого користувача. Такий підхід спонукає посадовців до ретельнішого дотримання регламентів і дозволяє громадськості виявляти підозрілі транзакції та сигналізувати про можливі зловживання.

У контексті євроінтеграційних прагнень особливу увагу привертає узгодження антикорупційної політики у сфері охорони здоров'я з міжнародними стандартами. Ідеться про імплементацію рекомендацій Ради Європи, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Всесвітньої організації охорони здоров'я та інших авторитетних інституцій. Такі кроки покликані не лише підвищити довіру іноземних партнерів, а й створити умови для залучення додаткових інвестицій, оскільки прозорість системи охорони здоров'я є одним із вирішальних чинників для міжнародних донорів і приватних компаній, які потенційно готові вкладати кошти в медичну інфраструктуру та розвиток технологій.

Крім того, варто усвідомлювати, що антикорупційні ініціативи не дадуть тривогого ефекту без належного удосконалення кадрової політики. Сучасні освітні програми в медичних університетах мають охоплювати не лише суто фахову підготовку, а й ознайомлювати студентів із принципами етики, правами та обов'язками пацієнтів, стандартами професійної відповідальності. Післядипломна освіта, курси з підвищення кваліфікації та сертифікаційні програми дають змогу медичним працівникам постійно вдосконалювати навички, отримувати нові знання про сучасні підходи до управління та комунікації з пацієнтами, а також засвоювати антикорупційні принципи як невід'ємну частину професійної культури.

Виховуючи культуру нульової толерантності до будь-яких форм корупції серед лікарів, адміністративного персоналу та керівників медичних установ, вдається побудувати підґрунтя для якісних перетворень. Чітка позиція професійних асоціацій, спрямована на недопущення практик, що суперечать принципам доброчесності, створює здорову конкуренцію між закладами охорони здоров'я та посилює їхнє прагнення до відкритості й прозорості. У поєднанні зі створенням сприятливих умов праці та належною соціальною захищеністю це стає передумовою формування системи, де якісна медична допомога надається виключно на підставі професійних стандартів і чинного законодавства.

Довготривалий ефект від упровадження антикорупційних заходів у медичній галузі полягає в підвищенні загальної довіри населення до державних інституцій і процесів, що відбуваються в системі охорони здоров'я. Коли пацієнти переконані в доброчесності лікарів, адміністративного персоналу та керівництва закладів, вони охочіше звертаються за допомогою, дотримуються рекомендацій фахівців

і долучаються до програм профілактики захворювань. Відсутність корупційних бар'єрів сприяє більш рівномірному розподілу ресурсів, оскільки медичні рішення ухвалюються на підставі прозорих критеріїв, орієнтованих на найкращий результат для пацієнтів, а не на особисту вигоду окремих чиновників чи суб'єктів господарювання.

Варто підкреслити, що антикорупційна політика в медичній сфері має бути невіддільною від ширших процесів реформування всієї державної системи управління. Її успіх залежить від чіткого врегулювання питань фінансового контролю, ефективного функціонування судової гілки влади та створення прозорої системи призначення на керівні посади в органах, відповідальних за регулювання й реалізацію політики у сфері охорони здоров'я. Узгодження дій між різними відомствами, запровадження комплексних систем підзвітності та налагодження партнерської взаємодії з громадськістю забезпечують стаке функціонування реформи та убезпечують її від інституційних збоїв чи політичних коливань.

Результатом успішної антикорупційної політики стає формування такої системи охорони здоров'я, де прозорість розподілу коштів і дотримання професійних стандартів є нормою, а не винятком. У цій системі різні інноваційні моделі фінансування, страхування та надання послуг реалізуються з урахуванням інтересів пацієнтів і спрямовані на запобігання будь-яким корупційним ризикам. Таким чином, антикорупційна складова набуває визначальної ролі у перетворенні сфери охорони здоров'я на сучасну, ефективну та чесну галузь, здатну гарантувати належний рівень медичного обслуговування кожному громадянину.

Висновки. Отже, ефективне впровадження антикорупційної політики у публічному управлінні у сфері охорони здоров'я постає як одна з найважливіших передумов для побудови сучасної, прозорої та високоякісної системи медичних послуг. Насамперед, належне регулювання, спрямоване на запобігання корупції, уможливорює вдосконалення процесів фінансування та управління, що безпосередньо впливають на дотримання прав пацієнтів. Зниження корупційних ризиків шляхом запровадження чітких механізмів контролю й відповідальності забезпечує раціональніший розподіл ресурсів, формуючи основу для справедливого ухвалення рішень у галузі охорони здоров'я. Наявність узгодженої законодавчої бази, яка регулює всі аспекти медичних послуг – від закупівлі медичних препаратів і обладнання до призначення керівних посад – підвищує рівень підзвітності та сприяє формуванню культури доброчесності.

Ефект від дієвої антикорупційної політики значно посилюється завдяки партнерству між державними органами, професійними асоціаціями, громадськими організаціями та безпосередньо пацієнтами. Така взаємодія уможливорює вчасне виявлення зловживань, аналіз реальних потреб населення й оперативне реагування на проблеми, що виникають під час реформування. Публічність процесів ухвалення рішень, відкриті електронні платформи для моніторингу закупівель і функціонування медичних закладів, доступ до статистичних даних щодо розподілу бюджетних коштів і результатів аудиту є важливими чинниками, які не лише спонукають управлінців та медичних працівників до сумлінності, а й активізують участь громадян у відстеженні і впровадженні змін. Крім того, розвиток цифрових технологій і створення електронних реєстрів дозволяють мінімізувати “людський фактор” в адмініструванні й зменшити кількість посередницьких ланок, у яких найчастіше виникають корупційні ризики. Це стимулює появу нових підходів до організації медичних послуг, орієнтованих на підвищення їхньої якості та доступності для населення.

У контексті глобальних трансформацій і зростання ролі міжнародного співробітництва, антикорупційна політика є важливим інструментом для взаємної довіри та обміну передовим досвідом. Інтеграція норм і рекомендацій авторитетних міжнародних організацій і укріплення зворотного зв'язку з громадськістю сприяють формуванню сталої та динамічної системи охорони здоров'я, яка відповідає високим стандартам доброчесності. Поступове вдосконалення законодавства і механізмів контролю, впровадження чітких критеріїв кадрової політики та механізмів викриття зловживань дозволяють утвердити культуру нетерпимості до корупції, що в кінцевому підсумку підвищує рівень довіри суспільства до медичної сфери. Завдяки впровадженню послідовних антикорупційних заходів медична галузь отримує змогу розвиватися на принципах прозорості, професійності та доброчесності, гарантувати однаковий доступ до медичної допомоги всім громадянам і набувати конкурентоспроможності в міжнародному масштабі. Усе це забезпечує умови, за яких система охорони здоров'я стає дієвою опорою для подальшого соціально-економічного розвитку й добробуту суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст. 2056.
2. Про затвердження Стратегії державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки : Закон України від 20.06.2022 № 2322-IX // Відомості Верховної Ради України. 2022. № 44. Ст. 607.
3. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 9. Ст. 89.
4. Про затвердження Стандартів медичної етики та деонтології : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 21.08.2021 № 592 // Офіційний вісник України. 2021. № 79. Ст. 572.
5. Про схвалення Концепції розвитку електронної охорони здоров'я : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.12.2017 № 1013-р // Урядовий кур'єр. 2018. № 7.
6. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст. 314.
7. World Health Organization. Strategies to Combat Corruption in the Health Sector. Geneva : WHO, 2018. 56 p.
8. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2018. № 5. Ст. 31.
9. Проект Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» : Пояснювальна записка від 15.09.2022 № 8000 // Офіційний портал Верховної Ради України.
10. Методичні рекомендації щодо здійснення аудиту ефективності у сфері охорони здоров'я : Рахункова палата України, 2021. 48 с.

REFERENCES:

1. Pro zapobihannia koruptsii [On prevention of corruption]. (2014). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 49, Art. 2056 [in Ukrainian].
2. Pro zatverdzhennia Stratehii derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky na 2021–2025 roky [On the approval of the State Anti-Corruption Policy Strategy for 2021–2025]. (2022). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 44, Art. 607 [in Ukrainian].
3. Pro publichni zakupivli [On public procurement]. (2016). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 9, Art. 89 [in Ukrainian].

4. Pro zatverdzhennia Standartiv medychnoi etyky ta deontolohii [On the approval of standards of medical ethics and deontology]. (2021). Ofitsiinyi visnyk Ukrainy, 79, Art. 572 [in Ukrainian].
 5. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku elektronnoi okhorony zdorovia [On the approval of the Concept for the Development of e-Health]. (2018). Uriadovy kurier, 7 [in Ukrainian].
 6. Pro dostup do publichnoi informatsii [On access to public information]. (2011). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 32, Art. 314 [in Ukrainian].
 7. World Health Organization. (2018). Strategies to Combat Corruption in the Health Sector. Geneva: WHO.
 8. Pro derzhavni finansovi harantii medychnoho obsluhovuvannia naselennia [On state financial guarantees for medical care]. (2018). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 5, Art. 31 [in Ukrainian].
 9. Proiekt Zakonu Ukrainy "Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2023 rik": Poyasniuvalna zapyska [Draft Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2023": Explanatory note]. (2022). Ofitsiinyi portal Verkhovnoi Rady Ukrainy [in Ukrainian].
 10. Metodychni rekomendatsii shchodo zdiisnennia audytu efektyvnosti u sferi okhorony zdorovia [Methodological recommendations for conducting performance audits in the health sector]. (2021). Rakhunkova palata Ukrainy [in Ukrainian].
-